Torthaí foghlama

An Fhealsúnacht

Aidhm

Tá sé mar aidhm ag an ngearrchúrsa fealsúnachta go mbeadh an scoláire páirteach i bhfiosrúchán agus i gcomhrá fealsúnach maidir le ceisteanna móra an tsaoil agus smaointeoirí criticiúla, cruthaitheacha,comhoibritheacha, comhbhácha a fhorbairt ar féidir leo páirt a ghlacadh i ndioscúrsa eolach agus feidhmiú sa domhan ar bhealach níos machnamhaí.

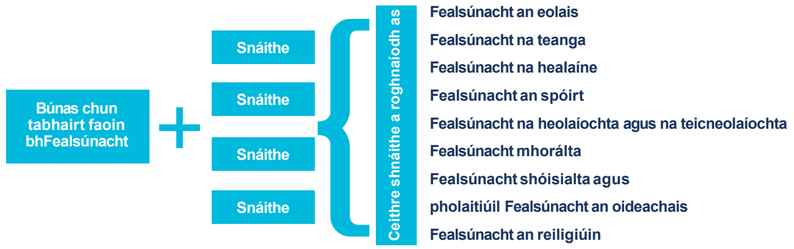

Snáithe 1: Bunús chun tabhairt faoin bhfealsúnacht

Réamhrá leis an bhfealsúnacht

Ba chóir go mbeadh sé ar chumas an scoláire:

1.1 míniú céard is fealsúnacht ann
1.2 bunús na fealsúnachta a rianú agus roinnt dá smaointeoirí móra ón ré chlasaiceach go dtí an lá atá inniu ann a ainmniú
1.3 ceisteanna a aithint atá coitianta (a bhíonn ag gach duine), lárnach (a chabhraíonn linn tuiscint a fháil orainn féin agus ar an domhan timpeall orainn) agus inchonspóide (atá ina n ábhar argóinte agus tuiscintí éagsúla)
1.4 'Céard iad na ceisteanna móra atá agam?' a shainaithint agus 'Conas is féidir liom dul i ngleic leis na ceisteanna sin?'
1.5 teacht ar chomhaontú mar rang maidir le roinnt 'ceisteanna móra' ba mhaith leo a iniúchadh mar chuid den chúrsa seo

Pobal fiosrúcháin a thógáil

Ba chóir go mbeadh sé ar chumas an scoláire:

Bheith páirteach i gcomhrá trí bheith in ann:

1.6 éisteacht go cúramach, go criticiúil agus go hómósach le tuairimí eile
1.7 smaointe agus faisnéis éagsúil a lorg d'fhonn seasamh níos eolaí a bhaint amach
1.8 ceisteanna ábhartha agus grinn a chur ag an am ceart, ar an gcúis cheart
1.9 teanga na réasúnaíochta a úsáid le linn comhráite
1.10 argóint shoiléir a chur i láthair agus a bheith in ann é a chosaint (m.sh. samplaí a thabhairt, frithshamplaí a thabhairt, sainmhínithe a thabhairt, critéir a aimsiú, cur le smaointe eile, ceangailtí a fheiceáil)
1.11 argóint nó sraith argóintí a leagan amach (m.sh. bunús, fianaise agus conclúid a thabhairt)
1.12 mothúcháin a léiriú ar bhealaí cuí

Uirlisí don smaointeoireacht a fhorbairt

Ba chóir go mbeadh sé ar chumas an scoláire:

1.13 cabhrú le daoine eile a mhothú go bhfuil siad mar chuid den ghrúpa
1.14 machnamh a dhéanamh ar an dóigh ar ghlac siad páirt san fhoghlaim
1.15 smaoineamh faoina gcuid smaointeoireachta
1.16 ean difríocht idir argóint, míniúchán agus scéilín a mhíniú
1.17 nuair atáthar ag éisteacht le duine nó ag léamh téacs, a bheith in ann breith a dhéanamh cibé an bhfuil argóint bhailí agus mhaith á déanamh ag an gcainteoir nó ag an scríbhneoir
1.18 cineálacha éagsúla réasúnaíochta a shainaithint (m.sh. déaduchtach agus ionduchtaitheach)
1.19 roinnt laigí coitianta sa réasúnaíocht a shainaithint (m.sh. falláis a bhaineann le hábharthacht, achainí ar thrua nó mothúchán, achainí ar údarás, fear soip a úsáid, argumentum ad hominem, srl.) agus a bheith in ann samplaí de roinnt de na falláis seo sa saol laethúil a shainaithint

Príomhchoincheapa

Pobal fiosrúcháin, ceistiú, smaointeoireacht chriticiúil, smaointeoireacht cruthaitheach, smaointeoireacht chomhoibritheach, smaointeoireacht chúramach, réasún, coincheap, luachanna, argóint, loighic, réamhleagan, fianaise, conclúid, toimhdí, sampla, critéir, catagóir, malairt, tuairim, fíric, claonadh cognaíoch, braistint, cúis, éifeacht, láidreacht, laige, fallás.

Snáithe 2: Fealsúnacht an eolais

Ba chóir go mbeadh sé ar chumas an scoláire:

2.1 éisteacht go cúramach, go criticiúil agus go hómósach lena chéile
2.2 tuairimí agus peirspictíochtaí éagsúla a lorg maidir leis na ceisteanna atá á bplé, lena n áirítear tagairtí d'fhealsaimh nó do theoiricí ábhartha
2.3 anailís agus comparáid a dhéanamh ar smaointe agus a bheith in ann tógáil ar smaointe daoine eile chun seasamh pearsanta a ghlacadh
2.4 cargóintí (ó bhéal agus scríofa) a chruthú ina gcuirtear i láthair dearcadh soiléir agus loighciúil
2.5 cabhrú chun pobal ceisteach criticiúil, cruthaitheach, comhoibríoch agus báúil a chruthú
2.6 machnamh ar an gcaoi a bhfuil a scileanna smaointeoireachta agus comhoibritheacha á bhforbairt ag an bhfoghlaim

Príomhchoincheapa

Caidreamh inchinne/coirp, eolas/braistint, réadúlacht, fírinne, seachmall, smaoineamh, céadfaí, samhlaíocht, taithí, creidimh, cuimhní cinn, teanga, mothúchán, féin, intleacht shaorga, teicneolaíochtaí a bhreisíonn an inchinn, inscne, cultúr, áilleacht, sceipteachas, coibhneasacht

Snáithe 3: Fealsúnacht na teanga

Ba chóir go mbeadh sé ar chumas an scoláire:

3.1 éisteacht go cúramach, go criticiúil agus go hómósach lena chéile
3.2 tuairimí agus peirspictíochtaí éagsúla a lorg maidir leis na ceisteanna atá á bplé, lena n áirítear tagairtí d'fhealsaimh nó do theoiricí ábhartha
3.3 anailís agus comparáid a dhéanamh ar smaointe agus a bheith in ann tógáil ar smaointe daoine eile chun seasamh pearsanta a ghlacadh
3.4 argóintí (ó bhéal agus scríofa) a chruthú ina gcuirtear i láthair dearcadh soiléir agus loighciúil
3.5 cabhrú chun pobal ceisteach criticiúil, cruthaitheach, comhoibríoch agus báúil a chruthú
3.6 machnamh ar an gcaoi a bhfuil a scileanna smaointeoireachta agus comhoibritheacha á bhforbairt ag an bhfoghlaim

Príomhchoincheapa

Brí, eolas/fios a bheith agat, teanga, tuiscint, tuairisciúil, saintreorach, mothúchánach, áititheach, tátal, cumarsáid neamhbhriathartha, réadúlacht, fírinne, bréag, bolscaireacht, miotas, scéalta, ionramháil, inscne, cultúr.

Snáithe 4:Fealsúnacht na healaíne (lena n áirítear amharcealaíona, ceol, filíocht, scannán, faisean, srl.)

Ba chóir go mbeadh sé ar chumas an scoláire:

4.1 éisteacht go cúramach, go criticiúil agus go hómósach lena chéile
4.2 tuairimí agus peirspictíochtaí éagsúla a lorg maidir leis na ceisteanna atá á bplé, lena n áirítear tagairtí d'fhealsaimh nó do theoiricí ábhartha
4.3 anailís agus comparáid a dhéanamh ar smaointe agus a bheith in ann tógáil ar smaointe daoine eile chun seasamh pearsanta a chruthú
4.4 argóintí (ó bhéal agus scríofa araon) a chruthú ina gcuirtear i láthair dearcadh soiléir agus loighciúil
4.5 cabhrú chun pobal ceisteach criticiúil, cruthaitheach, comhoibríoch agus báúil a chruthú
4.6 machnamh ar an gcaoi a bhfuil a scileanna smaointeoireachta agus comhoibritheacha ábhforbairt ag an bhfoghlaim

Príomhchoincheapa

Áilleacht, luach, teibí, ionadaíoch, léirmhíniú, breith, mealladh, teachtaireachtaí fo thairseachúla, comhdhéanamh, atmaisféar, mothúchán, fírinne, seachmall, smaoineamh, cumarsáid, inscne, cultúr.

Snáithe 5: Fealsúnacht an spóirt

Ba chóir go mbeadh sé ar chumas an scoláire:

5.1 éisteacht go cúramach, go criticiúil agus go hómósach lena chéile
5.2 tuairimí agus peirspictíochtaí éagsúla a lorg maidir leis na ceisteanna atá á bplé, lena n áirítear tagairtí d'fhealsaimh nó do theoiricí ábhartha
5.3 anailís agus comparáid a dhéanamh ar smaointe agus a bheith in ann tógáil ar smaointe daoine eile chun seasamh pearsanta a ghlacadh
5.4 argóintí (ó bhéal agus scríofa) a chruthú ina gcuirtear i láthair dearcadh soiléir agus loighciúil
5.5 cabhrú chun pobal ceisteach criticiúil, cruthaitheach, comhoibríoch agus báúil a chruthú
5.6 machnamh ar an gcaoi a bhfuil a scileanna smaointeoireachta agus comhoibritheacha á bhforbairt ag an bhfoghlaim

Príomhchoincheapa

Cluichí, spóirt, spraoi, comórtas, buaiteoir/caillteoir, breithiúnas, cóir/míchóir, smacht, caidreamh intinne/coirp, teicneolaíochtaí a chuireann leis an bhfeidhmiú, spreagadh, aonarachas, foireann, ceannaireacht, inscne, cultúr

Snáithe 6: Fealsúnachtna heolaíochta agus nateicneolaíochta

Ba chóir go mbeadh sé ar chumas an scoláire:

6.1 éisteacht go cúramach, go criticiúil agus go hómósach lena chéile
6.2 tuairimí agus peirspictíochtaí éagsúla a lorg maidir leis na ceisteanna atá á bplé, lena n áirítear tagairtí d'fhealsaimh nó do theoiricí ábhartha
6.3 anailís agus comparáid a dhéanamh ar smaointe agus a bheith in ann tógáil ar smaointe daoine eile chun seasamh pearsanta a ghlacadh
6.4 argóintí (ó bhéal agus scríofa) a chruthú ina gcuirtear i láthair dearcadh soiléir agus loighciúil
6.5 cabhrú chun pobal ceisteach criticiúil, cruthaitheach, comhoibríoch agus báúil a chruthú
6.6 machnamh ar an gcaoi a bhfuil a scileanna smaointeoireachta agus comhoibritheacha á bhforbairt ag an bhfoghlaim

Príomhchoincheapa

Eolas, dul chun cinn, modh, breithniú, hipitéis, turgnamhaíocht, fíorú, léirmhíniú, cúis/éifeacht, toiliú, freagracht, cearta, dualgais, eitic, ionstraimeachas, cógaisíocht mhór, biteicneolaíocht, speicis i mbaol.

Snáithe 7: Fealsúnacht mhorálta

Ba chóir go mbeadh sé ar chumas an scoláire:

7.1 éisteacht go cúramach, go criticiúil agus go hómósach lena chéile
7.2 tuairimí agus peirspictíochtaí éagsúla a lorg maidir leis na ceisteanna atá á bplé, lena n áirítear tagairtí d'fhealsaimh nó do theoiricí ábhartha
7.3 anailís agus comparáid a dhéanamh ar smaointe agus a bheith in ann tógáil ar smaointe daoine eile chun seasamh pearsanta a ghlacadh
7.4 argóintí (ó bhéal agus scríofa) a chruthú ina gcuirtear i láthair dearcadh soiléir agus loighciúil
7.5 cabhrú chun pobal ceisteach criticiúil, cruthaitheach, comhoibríoch agus báúil a chruthú
7.6 machnamh ar an gcaoi a bhfuil a scileanna smaointeoireachta agus comhoibritheacha á bhforbairt ag an bhfoghlaim

Príomhchoincheapa

Morálta/mímhorálta, eitic, maith, olc, ceart/mícheart, fírinne, oibiachtachas, absalóideachas, coibhneasacht, dualgas, freagracht, rún, iarmhairt, saorthoil, údarás, ceartas, dlí, nádúr an duine, luach saothair, pionós, ciontacht, fóntachas, héadónachas, eitic chomhshaoil, eitic ghné, eitic an fheimineachais, dáileadh saibhris.

Snáithe 8: Fealsúnacht shóisialta agus pholaitiúil

Ba chóir go mbeadh sé ar chumas an scoláire:

8.1 éisteacht go cúramach, go criticiúil agus go hómósach lena chéile
8.2 tuairimí agus peirspictíochtaí éagsúla a lorg maidir leis na ceisteanna atá á bplé, lena n áirítear tagairtí d'fhealsaimh nó do theoiricí ábhartha
8.3 anailís agus comparáid a dhéanamh ar smaointe agus a bheith in ann tógáil ar smaointe daoine eile chun seasamh pearsanta a ghlacadh
8.4 argóintí (ó bhéal agus scríofa) a chruthú ina gcuirtear i láthair dearcadh soiléir agus loighciúil
8.5 cabhrú chun pobal ceisteach criticiúil, cruthaitheach, comhoibríoch agus báúil a chruthú
8.6 machnamh ar an gcaoi a bhfuil a scileanna smaointeoireachta agus comhoibritheacha á bhforbairt ag an bhfoghlaim

Príomhchoincheapa

Nádúr an duine, ról an rialtais, údarás, saoirse, ceartas, coireacht agus pionós, cosaint chearta an duine, daonlathas, deachtóireacht, ainrialtacht, sóisialachas, cumannachas.

Snáithe 9: Fealsúnacht an oideachais

Ba chóir go mbeadh sé ar chumas an scoláire:

9.1 éisteacht go cúramach, go criticiúil agus go hómósach lena chéile
9.2 tuairimí agus peirspictíochtaí éagsúla a lorg maidir leis na ceisteanna atá á bplé, lena n áirítear tagairtí d'fhealsaimh nó do theoiricí ábhartha
9.3 anailís agus comparáid a dhéanamh ar smaointe agus a bheith in ann tógáil ar smaointe daoine eile chun seasamh pearsanta a ghlacadh
9.4 argóintí (ó bhéal agus scríofa) a chruthú ina gcuirtear i láthair dearcadh soiléir agus loighciúil
9.5 cabhrú chun pobal ceisteach criticiúil, cruthaitheach, comhoibríoch agus báúil a chruthú
9.6 machnamh ar an gcaoi a bhfuil a scileanna smaointeoireachta agus comhoibritheacha á bhforbairt ag an bhfoghlaim

Príomhchoincheapa

Oideachas, foghlaim, oiliúint, comhionannas, intleacht, scileanna, forbairt an duine, ceartas, comhionannas, na healaíona agus na heolaíochtaí.

Snáithe 10: Fealsúnachtan reiligiúin

Ba chóir go mbeadh sé ar chumas an scoláire:

10.1 éisteacht go cúramach, go criticiúil agus go hómósach lena chéile
10.2 tuairimí agus peirspictíochtaí éagsúla a lorg maidir leis na ceisteanna atá á bplé, lena n áirítear tagairtí d'fhealsaimh nó do theoiricí ábhartha
10.3 anailís agus comparáid a dhéanamh ar smaointe agus a bheith in ann tógáil ar smaointe daoine eile chun seasamh pearsanta a chruthú
10.4 argóintí (ó bhéal agus scríofa araon) a chruthú ina gcuirtear i láthair dearcadh soiléir agus loighciúil
10.5 cabhrú chun pobal ceisteach criticiúil, cruthaitheach, comhoibríoch agus báúil a chruthú
10.6 machnamh ar an gcaoi a bhfuil a scileanna smaointeoireachta agus comhoibritheacha á bhforbairt ag an bhfoghlaim

Príomhchoincheapa

Dia, creideamh, luachanna, maith/olc, fulaingt, bheith ar marthain agus brí, bunús an tsaoil, saoleile, moráltacht,fírinne, críonnacht, aindiachas, agnóiseachas, daonnachas.

Nóta:

Cuirtear snáitheanna 2 go 10 i láthair mar shnáitheanna roghnacha agus féadfaidh múinteoirí ceithre shnáithe a roghnú, ag brath ar na topaicí a bhfuil suim ag an múinteoir agus an scoláire iontu. Ní gá na snáitheanna seo a theagasc in aon ord ar leith. Féadfaidh múinteoirí chomh maith a dtopaicí féin don fhiosrúchán fealsúnachta a shainaithint agus a fhorbairt ag baint leas as an gcur chuige atá leagtha amach in Aguisín 2. D'fhéadfaí é sin a úsáid in ionad ceann de na ceithre snáitheanna.

Oide
Tacú leis an bhFoghlaim Ghairmiúil i measc Ceannairí Scoile agus Múinteoirí
Supporting the Professional Learning of School Leaders and Teachers